

Zet Europees Hof voor Rechten van de Mens uitbreiding euthanasiewet op de helling?

Wim Distelmans: 'Ik observeer dat mensen in België vooral een uitbreiding van de bestaande wetgeving willen.' Beeld Tim Dirven

Dinsdag oordeelt het Europees Hof voor de Rechten van de Mens of de Belgische staat in een euthanasiezaak het 'recht op leven' heeft geschonden. De uitspraak kan het debat over een uitbreiding van de huidige wetgeving (opnieuw) op scherp stellen.

MICHIEL MARTIN 3 oktober 2022, 03:00

Al in 2017 raakte bekend dat landgenoot Tom Mortier naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens stapte, nadat zijn 64-jarige moeder Godelieve De Troyer in 2012 euthanasie toegediend kreeg door LEIF-voorzitter en oncoloog Wim Distelmans (UZ Brussel) vanwege een chronische depressie. Een eerdere 'klacht tegen onbekenden' werd begin 2018 door het Brusselse parket geseponeerd bij gebrek aan bewijzen, deze keer is het echter de Belgische staat die op de beklagdenbank plaatsneemt.

Dinsdag zal het Hof oordelen of België het zogenaamde recht op leven heeft geschonden. Mortier, die juridisch wordt bijgestaan door de christelijke

groepering ADF International, kaart in een statement een aantal zaken aan: de kwetsbare positie van zijn moeder, de dubbelrol van Distelmans als behandelend arts én covoorzitter van de Commissie Euthanasie, en het feit dat hij pas op de hoogte werd gebracht van de euthanasie na het overlijden.

“Er is wel degelijk een e-mail verstuurd naar de kinderen, waar de zus wél op geantwoord heeft”, reageert Distelmans, die de kritiek op de commissie “intellectueel oneerlijk” noemt. “Die is op pluralistische wijze samengesteld, met voor- en tegenstanders in dit verhaal.”

Sowieso is het koffiedik kijken of het Hof zich ten gronde zal uitspreken over het dossier. Er zijn Europese precedentes, zegt advocaat Christophe Lemmens (UAntwerpen), gespecialiseerd in medisch recht. Volgens hem gaat het bij euthanasie in wezen over een afweging die elke lidstaat moet maken tussen het recht op leven en het recht op zelfbeschikking. In vorige arresten werd telkens de ‘appreciatiemarge’ van lidstaten geëerbiedigd, zeg maar de interpretatie en verzoening van beide rechten.

“De kans is dus bijzonder klein dat het Europees Hof nu wél tot een schending van het recht op leven zou besluiten”, zegt Lemmens, zelf ook lid van de euthanasiecommissie. Ook de Raad van State en het Grondwettelijk Hof oordeelden op dat vlak al gunstig in het verleden. “Maar mocht ons land toch een tik op de vingers krijgen, dan is dat van belang voor de discussie in ons land over het al dan niet wijzigen van de euthanasiewetgeving.”

VERFIJNING

De Belgische euthanasiewetgeving bestaat dit jaar 20 jaar, maar blijft voer voor debat. Is een terugschroefing nodig, een verfijning of eerder een uitbreiding voor mensen met dementie die nu uit de boot vallen? Die discussie werd eerder al op scherp gezet door de euthanasiezaak van Tine Nys.

Hoewel de volksjury in een felbesproken assisenproces drie keer de vrijspraak oordeelde, zou er bij psychisch lijden een grotere terughoudendheid onder artsen ontstaan zijn om euthanasie toe te dienen. In 2021 besloeg die categorie zo’n 2 procent van de in totaal 2.669 euthanasiegevallen in België, een kleine minderheid dus.

“Ook deze zaak maakt deel uit van een voortdurende strijd die conservatieve krachten tegen euthanasie voeren”, zegt Open Vld-parlementslid Jean-Jacques De Gucht, voorstander van een progressieve euthanasiewetgeving. Dat ADF International daarbij hoort, is wel duidelijk. De organisatie, met hoofdkantoor in Wenen, stelt traditionele gezinswaarden en ‘pro life’-argumenten voorop.

Die conservatieve sentimenten vinden in Europa alvast steeds meer draagvlak, zie ook het verkiezingssucces in Italië van Giorgia Meloni (Fratelli d’Italia). “Internationaal is die tendens er zeker”, zegt Distelmans. “Maar ik geef drie lezingen per week, en observeer dat mensen in België vooral een uitbreiding willen van de bestaande wetgeving.”